

President Pätsi toetus päästis Rakke seltsimaja

EVA KLAAS

eva.klaas@ajaleht.ee

Rakkes tähistati haridusseltsi saja aasta juubelit, üheks pidulikumaks hetkeks kujunes mälestuskivi avamine kunagise moodsa seltsimaja asukoha tähistamiseks Kase pargis.

Kui päris täpne olla, paiknes kohal, kuhu pandi mälestuskivi, suur peoplats koos lavaga, kus korraldati pidusid, muu hulgas rahvarohkeid laulupäevi. Seltsimaja ise asus mõnekümne meetri kaugusel, seal, kus praegu on Grossi poe vastas parkla.

Rakke Rahvahariduse Selts seadis eesmärgiks seltsimaja rajamise ja see valmis 90 aastat tagasi, olles oma avara saali ja näitelavaga piirkonna suurim.

Enne oli samas paigas asunud kõrtsihoone, mis põhjalikult ümber ehitati.

Hoonele tehti peale teine korrus, kus hakkas tegutsema Rakke kuueklassiline algkool.

Seltsimaja hävis 1944. aastal sõjategevuse tagajärjel.

Rakke Valla Hariduse Selt-

si juht Aime Kinnep meenutas, et seltsimaja valmimisse panustas oluliselt lubjatööstur Karl Kadak, temalt saadi nii raha kui ehitusmaterjale.

President Konstantin Päts aga otsustas seltsimaja toetuseks eraldada 4000 krooni, kui selts maja ehituseks võetud võla tagasimaksmisel hätta jäi. See päästis seltsimaja haamri alla minekust.

Kunagine kauaaegne Rakke lubjatehase direktor Borja Lehtla on üks väheseid elus olevaid inimesi, kes on lubjatööstur Karl Kadakut oma silmaga näinud.

Lehtla leidis, et mälestuskivi aitab veidi jäädvustada ka Kadaku kui ehitusele kaasa aitaja mälestust. Lehtla hinnangul ei saa Karl Kadaku panust kogu Rakke asula arengusse kuidagi alahinnata, rajas ta ju 1910. aastal Rakkesse kogu toonase Vene tsaaririigi suurima lubjatehase,

Rakke Rahvahariduse Seltsi asutamise eesvõtjateks olid kohalikud talupojad. Tähtsaks peeti kooli avamist ja hariduse edendamist, samuti kultuurite-

gevust ning eesti keele kaitsmist.

Ometi ei läinud seltsi loomine libedalt, see registreeriti alles pärast kolmanda avalduse esitamist kubermangu seltsiasjade nõukogule.

Asi hakkas edenema alles siis, kui asjasse sekkus 1913. aastal ajaleht Postimees. "Tallinnamaa kuberner teatab Rakke hariduse seltsi avajatele, et kubermangu seltsi asjade valitus seltsi asutamist lubada ei või, sest et asutajatel kui valla talupoegadel enestel pea mingisugust haridust ei ole. Kõrvalseisjatele tundub imelik, kuidas Tallinnamaal nii lühidalt talupoja kohta ära otsustatakse, et temal rahvahariduse asjaga mingit ühendust ei ole. Seisab ju ometi Tallinnamaal ka terve algharidus talupoja õlgadel," kirjutas Postimees.

1914. aastal sai selts lõpuks tegutsemisloa. Nõukogude

aja alguses seltsi tegevus peatus, 1996. aastal asutati Rakke Valla Hariduse Selts, mis on endise rahvaharidusseltsi õigusjärglane.

Seltsi eestvedaja Aime Kinnep nimetas, et kunagi olid just seltsid kohaliku elu eestvedajateks. "Sada aastat seltsi loomisest on juba verstapost, mida tasub tähistada," leidis ta.

Pärast mälestuskivi avamist jätkusid pidustused kultuurikeskuses, kus tänati seltsi tegevusele kaasaaitajaid, vaadati näitemängu, õpiti seltskonnantantse, tehti tutvust rahvapillidega ning söödi ära hüglasik sünnipäevatornt.

